

Communes A+ Large Letter

Tip

INTERNATIONAL
COMMUNES DESK

שולחן הקומונות
הבינלאומי

דתי או בחזון פילוסופי, כהתגלות או כאידיאה, ושלפי מהותו אינו יכול להתגשם ביחיד, אלא בציבור האנושי בלבד. חזון הדבר הראוי להיות, אף שהוא נראה לפרקים כבלתי-תלוי ברצון האנושי, אין להפרידו מיחס יסודי ביקורתי לתכונות עולמו המצוי של האדם. הסבל הבא לאדם מחמת סדר חברתי שהוא בניגוד לטעם ולבינה מכשירים את הנפש לחזון, המחזק ומעמיק את הכרת עיקולו של המעוקל. הכיסופים להגשמת החזון מעצבים את הציור."

אם כן, רצונם של אנשים לחיות את חייהם על פי מה שהם רואים כנכון, צודק וראוי, ונסיונם להגשים רצון זה, לא לבדם, כי אם יחד עם אנשים אחרים, הוא הדבר הדומה בשלל הצורות השיתופיות, הקומונות, הקיבוצים, ההתאגדויות, קהילות הייעוד וכיו"ב הקיימות היום בעולם. החל בקומונות הותיקות והסגפניות של ההוטרים בקנדה, המבוססות על אמונה נוצרית עמוקה, עבור בקהילות האקולוגיות השונות הצצות חדשות לבקרים ברחבי אירופה, המשך בעיר השיתופית בחבל הבאסקים בספרד – מונדרגון, וכלה בהתאגדויות אנושיות שונות באוסטרליה. בכל התאגדות והתארגנות – מניעים ורצונות שונים הקושרים את הקומונה לכדי היותה קומונה.

שולחן הקומונות הבינלאומי, מזה כ-20 שנה, פועל כמעין לשכת-קשר בין התנועה הקיבוצית לבין ההתארגנויות השיתופיות בעולם. מטרתו לקשור את חוטי התקווה המפעמת הזו, להזרים שביבי אמונה ברעיון, להראות למאמינים ולמגשימים – כי הם לא לבד.

עד כה הפעיל שולחן הקומונות הבינלאומי בטאון בשפה האנגלית, הנשלח במאות עותקים לקומונות ברחבי העולם ובארץ. הוצאת בטאון בעברית הינה נסיון להוסיף ולהעלות תרומה לתהליכים השונים המתרחשים בתחום השיתוף במדינת ישראל. מיותר לציין שבדברי הימים של ההתארגנות השיתופית יש לישראל ולתנועה הקיבוצית מקום של כבוד ובכורה – התנועה הקיבוצית הינה ההתנסות האנושית, רחבת ההיקף ביותר, והראדיקלית ביותר, להגשמת הרעיון של חברה אחרת, צודקת וטובה יותר.

וכפי שכבר נאמר – המטרה הינה לספק מעט אמונה, תקווה, שאפשר גם אחרת.

בגליון זה תמצאו: סקירה של מגמות וכיוונים בקהילות השיתופיות בארץ ובעולם כיום; ראיון עם יואל מרשק; קומונות של חברים מכל העולם, שעושים עליה לצורך חיים שיתופיים בישראל – תהליך ההתחדשות בתנועת הבונים דרור; כתבה על המרכז לקיום משותף באשבל ועוד...

קריאה מהנה,

צוות העורכים של שולחן הקומונות הבינלאומי

"חיי צוותא אמיתיים בין אדם לחברו לא ישגשגו אלא במקום שם בני-האדם חשים בצוותא את דברי חייהם המשותפים, מתייעצים עליהם בצוותא, מנהלים אותם בצוותא, במקום שם קיימות שכונות אמיתיות, גילדות עבודה אמיתיות... עלינו לבנות מתוך אי-רומנטיות גמורה, כאנשים החיים היום ממש, חברותא אמיתית בתוך החומר הסרבני של יומנו."

מרטין בובר¹

קוראים יקרים שלום,

עלינו לשער כי מרבית הנוטלים בידם גליון קטן וצנוע זה – בטאון שולחן הקומונות הבינלאומי – מסתכלים בהיסוס ובסקרנות על כותרתו ותכניו. עם זאת אנו מקווים כי המעזים לעיין, ועוד יותר מכך, המעזים לשקול את הנאמר בו בשום-שכל ובכובד-ראש, יגלו כי מבין הדפים הכרוכים כאן מוטמנת תקווה. תקווה זו הינה תקווה צנועה לשעה זו, אך הכרחית, ותמציתה במילים מועטות:

אנשים, בני-אדם מכל המינים, הגזעים, הדתות והנטייות, יכולים לחיות יחד מתוך שותפות ואחריות, תוך סידור העניינים ביניהם בשיחה ובהסכמה. עובדה – מאות אלפי אנשים חיים כך ברחבי העולם.

נדמה שאין צורך להבהיר ולומר מדוע ידיעה מסוג זה הינה בגדר מתן תקווה. והרי המציאות שסביבנו, בעולם כולו ובוודאי בישראל עצמה, מראה ומוכיחה כי אמונה מסוג זה הינה בגדר סכנה למאמין התמים. אדם צריך לאזור את כוחותיו כדי לשרוד בתוך המציאות היומיומית, ברחוב המנוכר בו אדם יכול להיות קורבן לאלומות סתמיות, כנגד כוחות כלכליים גלובליים נסתרים המטלטלים את מקום עבודתו ומקורות המחיה שלו, את סבך הסכסוכים הלאומיים והדתיים הפוצעים את עולמנו.

האמנם בתוך כך ייתכן כי אנשים יחיו יחד, בשלום, בהסכמה, בשיחה, בשיתוף? האם ייתכנו איים כאלה, נאות-מדבר של תקווה? ושאלה אוטופיסטית עוד יותר, חולמנית כביכול – האם בכוחם של איים אלו לשנות את המציאות סביבם?

מהם איים אלו של חיים שיתופיים? מה היא האמונה המניעה אותם? על מנת להציע כותרת לתשובה לשאלה זו נעזר שוב בציטוט מדבריו של מרטין בובר²:

"המשאלה האוטופית שבתולדות הרוח, שאין לה כלום מן הדחף ואין לה כלום מן הסיפוק העצמי, אף על פי שמושרשת היא במעמקי הנפש ככל מה שיוצר ציורים. קשורה היא ביסוד על-אנושי, הבא במגע עם הנפש, אבל אינו מותנה בה. היסוד השליט כאן הוא הכיסוף אל הדבר הנכון, שהוכר בחזון

¹ נתיבות באוטופיה, עמ' 30

² נתיבות באוטופיה, עמ' 22

תוכן העניינים

- 1דבר העורך
- 2תוכן העניינים
- 3הבוניס דרור (Habonim dror) – הדור הבא
- 4היחד והחוזק
- 5נולדנו מתוך המאבק אל המאבק, המאבק לא ייגמר לעולם
- 6אשבל – מחנכים לשיתוף בקיום משותף
- 7שיתוף בעולם – תמונת מצב
- 9שבט טיוואני מאמץ את דרך החיים הקיבוצית
- 9האם "המכונית המשותפת" תחליף את הפרטית?
- 10.....מיומנה של חברה בקומונת טווין אוקס (Twin oaks)
- 11.....קואופרטיב המזון הקהילתי – אגדה אורבנית
- 12.....רשימת אתרי אינטרנט חשובים
- 13.....לקט ידיעות מקומונות בעולם

בפני פרשת דרכים

הפגישה האחרונה הייתה במרכז הנוער העובד והלומד בתל-אביב. במשך שעות ישבו החברים עם ראש אגף החינוך בנוע"ל אז – גילי יאני. ממרחק הזמן, השפה והגיאוגרפיה

נקשר קשר בין שתי התנועות האחרות-היסטוריות. התהליכים והשאלות באו מאותו מקור: החיפוש אחר הגשמה משמעותית, בחברה וכיחידים.

משנת הכשרה לחוות הכשרה

בשנת 1997, מעט לאחר שגיימס ואנטון חזרו לאנגליה כבר חל שינוי ממשי בשטח. במקום "שנת ההכשרה", שמטרתה הייתה אימון הגרעינים לחיי קיבוץ, הוקמו חוות ההכשרה הראשונות, בעידן החדש, של התנועה. ה"חווים" גרו בדירות שכורות בערים, כאשר את הגד"ש והפלחה מחליפה משימה חינוכית בחברה הישראלית. במהלך השנים לאחר מכן חלו שינויים

באמצע שנות ה-90 עמדה תנועת הבונים דרור בפני צומת דרכים – אולי הצומת המשמעותית ביותר בה עמדה התנועה מפוארת זו אי פעם. מזה 10 שנים שאף גרעין של הבונים דרור לא עשה עלייה לארץ, ומעטים, אם בכלל, מבוגרים עלו כיחידים. עם זאת, בכל שנה, כאילו מאז ומעולם ולנצח נצחים יתקיים הדבר, נשלחו גרעינים ל"שנת הכשרה". השאלה עמדה לנוכח מנהיגי התנועה – כיצד מיישבים את הסתירה בין העובדה שגרעינים נשלחים לשנת הכשרה לחיי קיבוץ, אך החברים חוזרים לבתיהם ולחיהם בסוף אותה שנה?

בפגישה עם גיימס ואנטון בדירתם במגדל העמק, שם הם חיים יחד עם קבוצתם - קבוצת "היובל", הם מתארים בפרוטרוט, עם מעט נוסטלגיה, את תחילת תהליך ההתחדשות בתנועה.

בשנת 1996 יצאו גיימס ואנטון, בתפקידם כחברי המזכירות הארצית של התנועה בבריטניה, בחיפוש אחר תשובה.

המקום בו ביקרו וחיפשו אחר התשובה היה – ישראל.

הבונים דרור – סקירה היסטורית

תנועת "הבונים" נוסדה בשנת 1929 בלונדון על ידי ווסלי ארון. ארון, יליד לונדון, עלה לארץ-ישראל בשנות ה-20' וחזר ללונדון כשליח – בהענותו לבקשה אישית מחיים וייצמן. הוא הקים תנועה, אשר התבססה בעיקר על חינוך יהודי לא-פורמאלי ופעילות צופית. בעקבות ביקורו של ברל כצנלסון בשנות ה-30' בתנועה, הוחלט בועד הפועל של ההסתדרות לשלוח שליחים מהארץ לתנועה באופן סדיר.

ב-1932 מנתה התנועה באנגליה 10,000 חברים, ובינתיים התפרשה לדרום אפריקה. בהמשך הגיעה התנועה לצפון-אמריקה, הודו, אוסטרליה, ארגנטינה*, ברזיל*, ניו-זילנד והולנד.

"דרור" נוסדה ב-1915 ברוסיה כתנועה סוציאליסטית-ציונית. "דרור" התפשטה במהרה לפולין, ולכל אירופה ובשנות ה-30' כבר פתחה סניפים בדרום אמריקה. רק בשנות ה-60' פתחה התנועה את סניפיה בבריטניה.

"דרור" הייתה תנועה ששויכה באופן מסורתי לקיבוץ המאוחד, ואילו "הבונים" הייתה מקורבת לאיחוד הקבוצות והקיבוצים. בארץ "התנועה המאוחדת" הייתה חלק מ"איחוד הבונים עולמי" עד לסוף שנות ה-50 כאשר היא התאחדה עם "הנוער העובד" ליצור את "הנוער העובד והלומד", בשנת 1980 עם איחוד התנועות הקיבוציות לתק"ם אחד אוחדו גם שתי תנועות הנוער העולמיות.

לאורך השנים הייתה ההגשמה של התנועות קשורה תמיד לקיבוצים, על פי הזרם אליו השתייכו.

הבונים דרור פועלת היום בארגנטינה, ברזיל, אורוגוואי, דרום-אפריקה, מקסיקו, ארה"ב, קנדה, זימבבואה, אנגליה, סקוטלנד, צרפת, הולנד, גרמניה, הונגריה, שוודיה, אוסטרליה, ניו-זילנד, טורקיה ובלגיה.

* בארצות אלו לא החזיקה התנועה מעמד בשעתו

המטרה: מציאת כיוון רלוונטי, אמיתי ומשמעותי, לתנועה ציונית-סוציאליסטית במילניום הבא. במילה אחת: הגשמה. גיימס ואנטון פתחו במסכת של פגישות ושיחות עם דמויות וגופים בארץ.

תחילה נפגשו עם המנהיגות העולמית של הבונים דרור, אשר ישבה אז בתק"ם, ועם דמויות שונות בתק"ם עצמו. אנטון מספר: "הם אמרו לנו: 'המסר של א.ד. גורדון – גאולת הארץ, רלוונטי היום כמאז'. אבל אנחנו טענו בפניהם שאף אחד כבר לא עולה לארץ, ואלו שבאים בוודאי שאינם רוצים להיות חקלאים. הם לא הבינו אותנו. הם רק טענו שהקיבוץ משתנה ואינו במשבר, ולכן עלינו להמשיך לשלוח גרעינים לארץ, לקיבוצים השונים, לשנת הכשרה לחיי עבודה חקלאית. היינו מאד לא מסופקים מתשובתם."

בהמשך נפגשו עם מוקי צור – ההיסטוריון של השיתוף בישראל. אבחנותיו של מוקי, לגבי טבען של תנועות הנוער, תפקידן ויכולותיהן, איפשרו מבט מזווית חדשה על התנועה. אך הדברים טרם קיבלו צורה. "נותרנו מעט מבולבלים, לאחר הדברים של מוקי, אבל ידענו שאנחנו צועדים בכיוון – כיוון להגשמה חדשה עבור התנועה."

רבים במסלול של חוות ההכשרה – מה עושים? כיצד מקבלים החלטות? כיצד מנהלים אורח חיים שיתופי? הכל בהתאם להתפתחות ולהבנה, גם של המדריכים של חוות ההכשרה. לעיתים קרובות נעשו שיתופי פעולה עם התנועה האחות – הנוע"ל. גיימס ואנטון, מחוללי ומובילי השינוי, מחליטים לא להסתפק בזאת ולהגשים בעצמם. החלטה לא פשוטה – הכוללת עזיבת בית, הורים, לימודים, אפילו קריירה, ולבוא לישראל. ההיסטוריה נעשתה: גרעין של בוגרי התנועה עלה לארץ כגרעין, ממש כמו החלוצים, אך בשונה מהם – התיישב יחד בקומונה בירושלים.

עלייה והגשמה

שנת 1999 הייתה השנה. הגרעין הראשון מזה למעלה מ-10 שנים עולה לארץ כגרעין. אמנם רק שלושה חברים בשלב הראשון – אך יודעים שהם עוד יסחפו אחריהם את החלוצים הבאים. ממגוריהם בירושלים המשיכו גיימס ואנטון לקחת אחריות על תוכנית חוות ההכשרה שפיתחו. במסגרת התפקידים השונים שלקחו בהנהגת הבונים דרור החלו לשנות את תוכניות שנת ההכשרה לכל הארצות דוברות האנגלית: אוסטרליה, ארה"ב, דרום אפריקה, ולהרחיב את השינוי בתנועה – השינוי שהחלו בתוכניות של הגרעינים מבריטניה.

בסוף שנת 2000 מצטרף גרעין נוסף, מצפון-אמריקה, לקומונה ולמעשה התנועה, וכך מוקמת קבוצת "היובל" המונה כעת כבר 11 חברים.

"לאט לאט ראינו איך הסכר נפרץ" אומר גיימס, "עוד אנשים עלו, חלקם עברו בקבוצת היובל, רבים אחרים התיישבו בחלקים שונים של הארץ. אבל שנת 2004 היא כנראה השנה המרגשת מכולן, בה ראינו פרי לעמלנו – שלוש קבוצות חדשות עלו לארץ וחיות כאן בקומונות. היום אנחנו גרים במגדל העמק, יש קומונה אחת בחיפה, אחת בתל-אביב ואחת בירושלים. אלו הם השותפים שלנו."

תנועה של בוגרים

"מתפתחת כאן ממש תנועה של בוגרים" אומר גיימס בגאווה ומתאר את הקשרים הטובים עם תנועות נוער אחרות: הנוע"ל, מחנות עולים, השומר הצעיר וקבוצות הבחירה (איתם הם גרים יחד במגדל העמק). צוותים רבים הוקמו על מנת להפעיל ולהחיות את בוגרי התנועה והתנועה עצמה על פי המודל החדש: צוות סמינרים, צוות גיזברות, צוות בין-קבוצתי, צוות לפעילות חברתית וצוות שמפעיל את אתר האינטרנט של התנועה ומפיק את עלון התנועה. "עשינו לאחרונה שיתוף משכורות של כל העובדים בתנועה. כל מי שעובד בתנועה מקבל משכורת זהה, ללא קשר לתפקידו."

ומה העתיד? לאחרונה ניכרת תזווה גם אצל חברי התנועה בארצות דוברות הספרדית. רעיון ההגשמה וחיים שיתופיים מהווה כח מניע, מניע חזק מאד – עד כדי עלייה ארצה – כנראה בכל העולם. "כן", מאשר גיימס, "יש עוד הרבה עבודה".

היחד והחוזק

על מעגל הקבוצות, ראיון עם תמר גולדמן מקיבוץ תמוז

כספים לליווי והקמת קבוצות צעירות
ד. התחלה של התארגנות פוליטית בתוך השמאל הישראלי.

4. מהם תפקידיו ויעדיו של המעגל?

יעדיו של מעגל הקבוצות הם לאפשר את כל הדברים שבהם ההתחברות תורמת ומשמעותית, כפי שתואר בדוגמאות להלן. פועל יוצא של העשייה הוא תחושת היחד והחוזק, וכן ההפריה ההדדית.

5. כיצד מצטרפים אליו?

פשוט יוצרים קשר איתי או עם כל אחד אחר ממעגל הקבוצות דוא"ל או מכתב או אפילו טלפון. *

*ניתן ליצור קשר עם תמר גולדמן מקיבוץ תמוז בדוא"ל tamar@tamuz.org.il, נא לציין כי הנושא הוא "מעגל הקבוצות".

1. מהו מעגל הקבוצות?

מעגל הקבוצות הוא ארגון על של כל הקבוצות השיתופיות המעוניינות להשתייך אליו.

2. אילו קבוצות פעולות בו?

במעגל הקבוצות חברות קבוצות הבוגרים של רוב תנועות הנוער [מחננוע"ל, שוה"צ, קבוצות בחירה], הקיבוצים העירוניים, ושאר קבוצות כמו קבוצות שעזבו את הנוע"ל, בוגרי מכינת שחר, קבוצות בהתארגנות בינ"ה.

3. מהם פעולותיו הבולטות עד כה?

א. ארבעה כנסים שנתיים [3 של יום ואחד של סוף שבוע כולל משפחות] הכנסים מהווים כר להחלפת דעות ורעיונות כמו גם ליוזמות של שיתופי פעולה. ב. חיבורים עם הזרם השיתופי. המודל פעיל ביותר הוא בין משמר העמק וקבוצות הבחירה. ג. התארגנות משותפת לגיוס

נולדנו מתוך המאבק אל המאבק, המאבק לא ייגמר לעולם.

ראיון עם יואל מרשק, רכז אגף המשימות בתנועה הקיבוצית

ש: מהו אגף המשימות של התנועה הקיבוצית ומהו תפקידו העיקרי?

אגף המשימות בא לענות על המאויים, הצרכים והכיסופים של חברי הקיבוצים ובני הנוער במספר תחומים: התנדבות, שליחות, בניית חזון (ופעילויות למימושו באמצעות בסיסים מעשיים של שנת-שרות), נח"ל, התיישבות, משימות תנועתיות (כמו הדרכת תנועת הנוער בקיבוץ), סיוע בין קיבוצים.

ובתחום המשימות הלאומיות – המאבק על השלום והבטחון.

ש: מדוע משימות לאומיות? למה התנועה הקיבוצית צריכה את זה?

התנועה הקיבוצית הנה תנועה חלוצית. המשימה הנה הדבק לשם יצירת סולידריות לחיים משותפים. כפי שעשיית ילדים היא תכליתם של זוג, כך אין טעם בחיי שיתוף ללא משימתיות.

עבור קיומה של המשימה יש טעם להתאגד ביחד ולשתף פעולה.

בלי משימתיות יוצר רק תהליך של גירושין בין אלו שחיים יחדיו.

ש: מה תהייה התנועה הקיבוצית ללא משימתיות?

ללא משימתיות לא הייתה תנועה קיבוצית.

אם לא נדע להושיט את היד לא תהייה משמעות ליחד שלנו. עלינו להתמודד עם הרעב ועם העוני.

נולדנו מתוך המאבק אל המאבק, המאבק לא ייגמר לעולם.

התהילה לא שייכת למנצחים אלא דווקא למי שנופל וקם שוב ושוב.

אנו פועלים כפי שלמדנו מתורתו של ברנר, כשאנו מונעים מתוך יאוש ומצוקה. זהו האתגר שלנו.

אהבה ומצוקה מניעים אותנו ממקום למקום. בהתמודדותנו אנו מצמצמים את המצוקה. ללא המצוקה נהפך להיות סתם חבורת אוהבים רומנטית. יכולתנו לחיות טמונה באיבחון המצוקה, הנגיעה בה וההתמודדות עמה. כל התמיכה והאהבה שאנו מקבלים היא פרי נכונותנו לתת. כמובן שיש גם קבלה, אבל קודם כל נותנים.

אגף המשימות מגלגל את המצוקה לכדי עשייה. אנחנו לא בעלי חון או קרקעות ומגלגלי כספים שתומכים בראש חוצות או באפלה. אנחנו כלפידים בוערים הפועלים גם לפני המחנה וגם בתוך המחנה.

מהי הפעולה אותה עושה מנהיג? מנהיג מאתר את המחסור ונותן תשובות. או אז בוטחים ומאמינים בו.

אגף המשימות זה סוג של מנהיגות. מנהיגות של אנשים שאכפת להם.

ש: מהן לפי דעתך שלוש המשימות הגדולות הניצבות בפני התנועה הקיבוצית כיום?

א. שלא יהיה ילד וחבר אחד רעב.

ב. לתת ביטוי וממשות לחיים דמוקרטיים-שיתופיים.

ג. להשתתף במאבק על אופיה התרבותי-רוחני של המדינה.

ש: ספר לנו על תכניות עתידיות שמתקמות באגף המשימות?

המשמעותי ביותר – לסייע לאנשים צעירים לבוא לידי ביטוי בחיים שיתופיים, בגליל ובנגב ובקרב שכבות מצוקה בחברה הישראלית בעיר. זאת באמצעות:

מציאת שיכון, ביצירת מקורות בעלי חון למימון עבודה חינוכית, ביצירת חיבורים לתנועה הקיבוצית, ובעתיד – בהשפעה ויצירת הוויה של תנועות הבוגרים כלפי התנועה הקיבוצית ועל בסיס הישובים בגליל ובנגב.

לפנינו הצורך בהקמה של קיבוצים חינוכיים משימתיים, יצירת במות רעיוניות. זה הדבר הכי חשוב שמונח על כתפי אגף המשימות.

פרט לכך אנו מעורבים, כאמור, במאבקים הפוליטיים-חברתיים בחברה הישראלית.

לקראת ההתנתקות החתמנו 14 אלף איש המוכנים להחליף סרבני פינוי בשטחים.

אנחנו לא תנועה של מחאות, הפגנות ותליית סרטי כחול-לבן.

אנו מתחברים לכוחות בונים על-מנת להציב עובדת עשייה. זה מה שמבדיל בניינו ובין השמאל הקיצוני.

ש: ספר לנו קצת על טיב הקשר של האגף, עם קבוצות צעירות הצומחות בימים אלו ברחבי הארץ.

כיום פועל בתוך האגף פעיל בשם גילי שכל תפקידו ומרצו מופנה לסיוע ועידוד ההצטרפות להנהגת התנועות. ככל שיהיו לנו יותר מעוררים שאלו באגף יתהדק הקשר עם הקבוצות.

החזון הוא שבעתיד הנראה לעין פעילי התנועה הקיבוצית יורכבו מקרב אותם בוגרי תנועות הנוער.

ולסיום הראיון רק נאמר שבתחילת חודש יולי נבחר יואל לקדנציה נוספת בראש אגף המשימות של התנועה הקיבוצית ומאיתנו אליו שלוחה ברכת דרך צלחה בפועלו המבורך.

אשבל – מחנכים לשיתוף בקיום משותף

יישובי האזור, ומודרכים על ידי מדריכים יהודים וערבים, מתנועת הנוער"ל. כמו כן פעיל הקיבוץ בכפר הבדואי הסמוך "ערב אל נעים". בכפר, הלא מוכר על ידי המדינה, כמעט ואין תשתית: לא חשמל, לא מים זורמים. חברים מקיבוץ אשבל מקיימים שם כבר 8 שנים, מאז הקמת הקיבוץ, פעילות לילדים ונוער, בכללן לימוד עברית ופעילויות חברתיות.

יש קשיים?

כרמית: "הקשיים מרובים, והם בעצם הקשיים שמלווים את החברה הישראלית. יש גורמים, יהודים וערבים, שלא מרוצים כל-כך מכך שנוצר פה מודל כזה

של חיים משותפים. מאז מאורעות אוקטובר, שעברו על האזור הזה בצורה מאד קשה, יש אפילו נסיונות להצית את אשבל כמה פעמים בשנה. אלמונים מציתים את החורשה שמפרידה בין אשבל לסכנין והאש מטפסת לקיבוץ. אבל בד"כ השכנים מסכנין מתקשרים להגיד לנו כשיש הצתה ואנחנו מכבים אותה עוד לפני שהיא מגיעה אלינו."

טמיר: "מאחר וזה קיבוץ, וקיבוץ משימתי, אז אנשים פה מוכנים לשלם גם מחירים. אנחנו פה כדי לעשות שינוי אמיתי, דרך חינוך. לכן גם הקמנו פנימיה בתוך הקיבוץ שמחנכת ילדים שבעצם לא נקלטו במוסדות חינוכיים אחרים."

והנסיון להקים קיבוץ בשנות ה-2000, מתקבל יפה בחברה הישראלית?

שניהם מחייכים. כרמית: "יש מעט תומכים והרבה מתנגדים. כשהגענו לכאן במסגרת הנח"ל והסכמנו לקחת את המקום הזה ולהפוך אותו מהיאחזות נח"ל לשוב, הצבנו תנאי – אנחנו מקימים קיבוץ ולא שום צורת התיישבות אחרת. כולם ניסו לשכנע אותנו שאנחנו חולמים, וסברו שאנו צעירים שיתבדו בקרוב, שהסוציאליזם מת, שעדיף להקים ישוב קהילתי וכו'. כולם האמינו שזה מין שלב כזה, ומתישהו כולנו ניסע למזרח, או נלך ללמוד באוניברסיטה. אבל זה לא קרה, ובינתיים אנחנו משתדלים לעשות את מה שאנחנו מאמינים בו: חינוך, השפעה על החברה, קיום משותף יחד עם כל האוכלוסיות באזור, והתמודדות על דמותה של החברה שלנו. הרבה אנשים כבר הודו בפנינו שהם טעו לגבינו..."

קיבוץ אשבל הוא אכן קיבוץ ייחודי. המשק שלו מורכב כמעט אך ורק מענפים חינוכיים, ולא תמצאו בקרבו ענפים חקלאיים דוגמאת הרפת המסורתית. אך המפעלים החינוכיים של הקיבוץ ידועים כיום כמובילים בתחומם בישראל. הפנימיה שהקימו – אשר ממוקדת בטיפול בנוער אתיופי מנותק – נחשבת לאחד הפרוייקטים המוצלחים בנושא נוער מנותק בארץ בכלל.

טמיר: "ישנם עשרות אלפי נערים ונערות מנותקים במדינת ישראל. הקהילה האתיופית היא קהילה שנמצאת במצב מאד

"בעצם יש פה מיקרו קוסמוס של מדינת ישראל והציונות בכלל", אומרת כרמית מטייביץ', 29, אחרי כמה שעות שיחה. "יש פה הכל – יהודים, ערבים, בדואים, דרוזים, מסביבנו יש ערים, יישובים קהילתיים, פערים חברתיים כלכליים, קליטת עליה המונית בכרמיאל, אבטלה עמוקה בסכנין, גזנות ודו-קיום, וקיבוץ אחד של חלוצים..." המילה חלוצים לא נשמעת מודבקת או יומרנית כשכרמית אומרת אותה. להלן ההסבר למה.

נפגשנו בקיבוץ אשבל לשיחה קצרה על הקמת קיבוץ בשנות ה-2000, חינוך ושינוי בחברה הישראלית והסיכוי לדו-קיום בגליל. את פנינו קידמו כרמית, ממזכירות הקיבוץ, וטמיר ינאי, 29, פעיל בצוות הקיום המשותף. השיחה התקיימה במשרדים המטופחים של הקיבוץ – קשה להאמין שכך נראים מבנים שפעם היו מגורונים צבאיים זנוחים, אך אנשי אשבל הפכו את המבנים היבילים שנותרו במקום מאז אשבל הייתה היאחזות נח"ל, למשרדים שלא היו מביישים חברת היי-טק.

מה זה קיום משותף?

"אנחנו חושבים שהמילה דו-קיום היא לא מדויקת", מסביר טמיר את ההבחנה הדקה. "בדו-קיום מדובר בקיום של שני לאומים זה לצד זה. אך האמת היא שיש כאן בגליל, ובמדינת ישראל בכלל, הרבה יותר משני לאומים: יש ערבים, יהודים, דרוזים, בדואים, צ'רקסים ועוד. פרט לכך המטרה מבחינתנו אינה לחיות זה לצד זה אלא להתקיים במשותף, להגיע באמת לחיים יחד. אנחנו חושבים שאנחנו מוכיחים שזה אפשרי."

ואכן יש סיבות לחשוב כך. הקיבוץ, אשר ממוקם ממש בפאתי סכנין, מהווה מוקד חינוכי לערבים ויהודים מהעיר הקרובה ומיישובי משגב גם יחד. אשבל אף הפכה למרכז החגיגות והחפלות של קבוצת הכדורגל הנערצת של סכנין. הקבוצה, יחד עם עשרות מעריצים מהעיר סכנין ומהאזור, בחרה לחגוג את זכייתה בגביע המדינה דווקא באשבל. "אני חושב שדרך ספורט אפשר לעשות חיבורים בין אנשים, והחיבור הזה נראה היום טבעי, למרות שאם מסתכלים על זה ממש טוב, וחושבים על זה רגע – זה מאוד מרגש", אומר טמיר, אשר נחשב בסכנין לאחד מספר 1 של הקבוצה.

האם לדעתכם העובדה שאתם קיבוץ מקדמת את היכולת לעשות קיום משותף?

"בהחלט כן", אומרת כרמית. "אנחנו קיבוץ משימתי, מורכב בכולו מבוגרי הנוער העובד והלומד שהקימו את הקיבוץ הזה כדי לנסות ולעשות שינוי בחברה הישראלית. זה לא מפתיע שתופעה כזאת של קיום משותף לא התפתחה ביישובים הקהילתיים באזור, לפחות לא בכזו עוצמה."

ואכן בקיבוץ אשבל מתקיימת פעילות ענפה בתחום זה: החל מילדים, יהודים וערבים, שבאים לקן התנועה בקיבוץ מכל

"ויש עוד עשרות בדרך" אומרת כרמית.

לו יהי.

קשה בארץ. קיבוץ אשבל, והחברים בקיבוץ אשבל – מחויבים לעשות כל יום כל מה שהם יכולים כדי לפתור את הבעיות האלה. הפנימייה הזו שיש לנו היום אמורה לצמוח ולגדול ולהכיל עשרות רבות של ילדים, תוך שמירה על המודל החינוכי הייחודי שפותח פה."

כמה אנשים מוכנים לחיות כך?

טמיר: "התחלנו כ-40 חברים, לפני 8 שנים. נשארו 30 מהגרעין המייסד, ולפני שנתיים הצטרפו אלינו כ-30 חברים צעירים, החניכים שלנו מהנוער העובד והלומד, לאחר שירותם הצבאי."

שיתוף בעולם – תמונת מצב

מאת אליהו רגב-צצה

האקסטנסיבי לאינטנסיבי. מתופעות המוניות הפועלות בתחומים צרים של שיתוף, ועד לקבוצות זעירות המגשימות שיתוף מרבי.

נתחיל בתופעות האקסטנסיביות, אלה הן קודם כל מה שקרוי "החברה האזרחית" ו"המגזר השלישי". בניגוד למגזר השלטוני הפועל בכוח הכפייה (חוקים ואמצעי כפייתם), ובניגוד למגזר העסקי הפועל בכוח התחרות האגואיסטית (כללי השוק), המגזר השלישי כולל את כל ההתחברויות האנושיות הפועלות בכוח ערכים אלטרואיסטיים, אנשים למען זולתם (למשל עמותות ללא כוונת רווח). המגזר הזה מתפתח היום בתאוצה רבה בעיקר בתוך הארצות שבהן הקפיטליזם תפח והשתלט עד כדי מיאוס.

תופעה דומה היא הקואופרציה. בניגוד למה שמקובל לחשוב בישראל, הקואופרטיבים אינם בשקיעה, כי אם להיפך: מספר האנשים בעולם המעורבים בייצור או בשירותים משותפים-קואופרטיביים מתקרב למיליארד, יותר ממחציתם בארצות העוני, הסובלות מדיכוי הקפיטליזם הגלובאלי.

תופעה ממוקדת יותר היא הקהילתיות. אנשים מתחברים בזיקה אישית ובאים לחיות בשיתוף חלקי בצריכה ופנאי חברתיים. למשל, השיכונים השיתופיים שהולכים ומתרבים בארצות השפוע, ובהם שיתוף בארוחות ובתחומים אחרים. ויש קהילות שמאוגדות סביב המשימה האקולוגית בתקווה להיות בכך לדוגמת התנהגות אחראית גם לאחרים. ויש קהילות שיצרו

אכן, בתוך תוכה של החברה הקפיטליסטית בימינו, בחברה זאת שמתאפיינת בערכים אגואיסטיים, הולכות ומתגברות תופעות שונות שמגלמות ערכים הפוכים, ערכים של אחווה ואחריות הדדית.

קבוצות שונות של אנשים, שיוצאות מרקעים חברתיים ותרבותיים שונים, שנקודות מוצא שונות להשקפת עולמן, שהנושאים המעוררים ומלהיבים אותן הם שונים, שדרכי הפעולה שלהן שונות, ועם כל השוני, רעיון אחד מקשר בין כולן: "לא עוד איש למען עצמו, כי אם איש למען זולתו". הבה נסכים, בשביל השפה המשותפת בינינו, לכנות תופעות אלה בשם שיתוף.

כמובן ש"שיתוף" אינה תופעה חדשה. ימיה כימי האדם עלי אדמות. אבל במאה העשרים, כאשר נדמה היה שהקפיטליזם המשתלט הולך ומכחיד כל חלקה של שיתוף אנושי, קמות כפטריות התחברויות אנושיות שמונעות על ידי ההכרה שהאנוכיות הקפיטליסטית שמה לאל כל שאיפה לחברה טובה יותר.

אי אפשר למדוד את תופעת השיתוף הזאת בכלי מדידה כוללים, שכן גילוייה שונים כל-כך. אפשר לסדר אותם מן

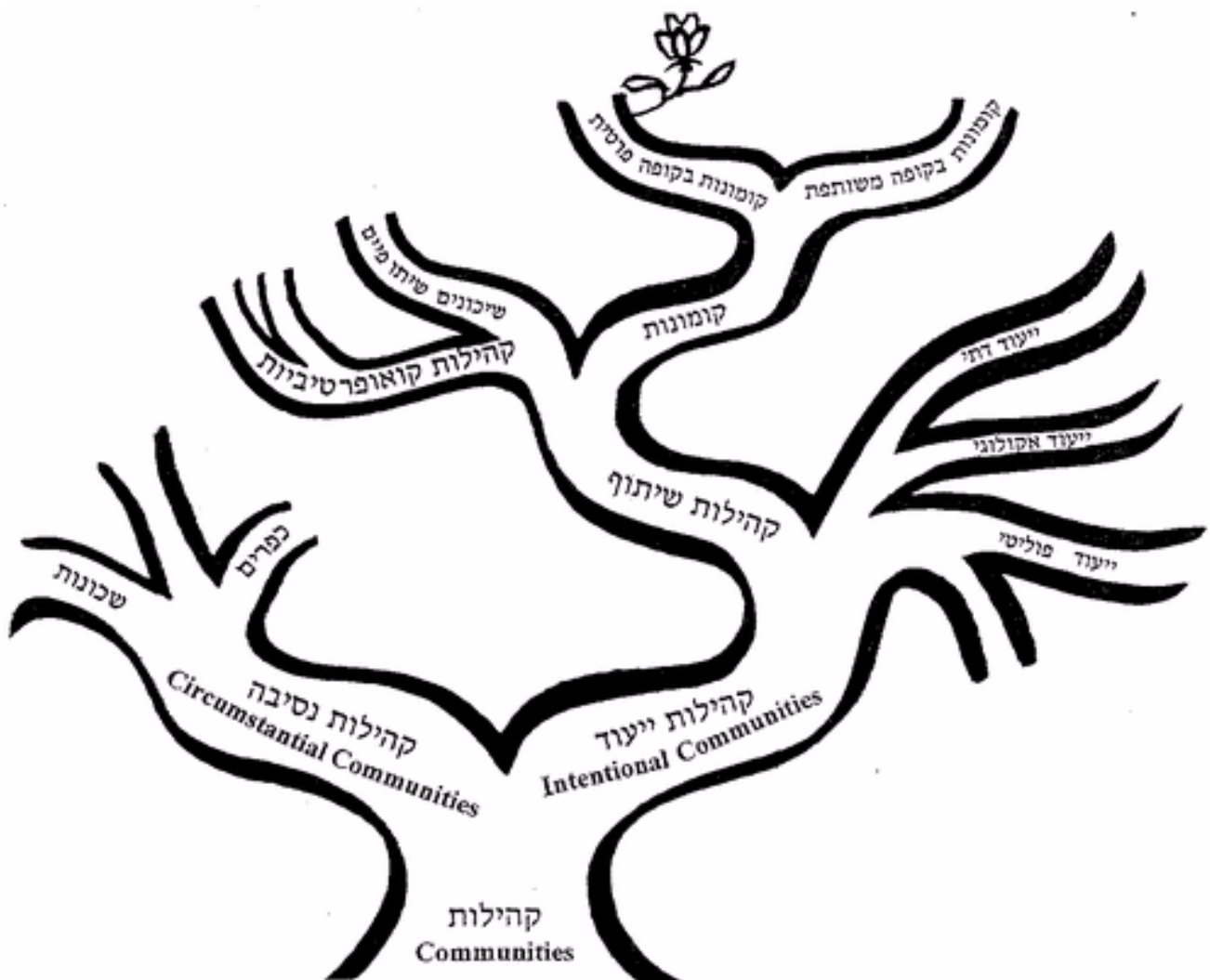
לעצמם מטבע משלהם המתנהל בכללים יותר אנושיים מאשר השוק המנוכר.

כל אלה, האם אין הם מזכירים לכם את חזונו של קרופוטקין ואנרכיסטים אחרים מלפני למעלה ממאה שנים, על התאגדות מרצון מכל הבחינות, בכל הדרגות ולכל המטרות?

והגילויים הממוקדים ביותר הן הקומונות. קומונות חדשות קמות שוב ושוב בעולם, אך מספרן הכולל הוא זעום בקנה מידה עולמי. יש קנאים לקומונות שחושבים שהן הגילוי התמציתי והטהור ביותר שיקדם את העולם לקראת שיתוף. לעומתם, דווקא קומונות מושלמות

שקמו לאחרונה אינן מביעות עמדה נחרצת כזאת. בגילוי דעת שיוצא כעת מטעם רשת הקומונות הפוליטיות הגרמניות נאמר: "אנו מודעים לעובדה שנקודת המוצא שלנו, הקומונה, אינה אלא אחת האפשרויות לקידום חברה טובה בעולם".

אני נוטה לסווג את הקומונות שבעולם בימינו לפי מידת הריבוניות הרוחנית של היחיד בתוכן. הקומונות שדוגלות בחירות מרבית של היחיד ואף מצליחות בכך כמו רק לאחרונה, החל משנות 1980 והלאה, דווקא בארצות הטכנולוגיה המתקדמת שבעולם. ביניהן – גם הקומונות של בוגרי תנועות הנוער והקיבוצים העירוניים בישראל.

עץ קהילות השיתוף בעולם – מאת צ'צ'ה, מתוך אתר שולחן הקומונות הבינ"ל: www.communa.org.il

האם "המכונית המשותפת" תחליף את הפרטית?

מאת אליזבת רוזנטל (הראלד טריביון, פורסם בעיתון "הארץ" 06/07/05)

בעבור אלפי אנשים בהולנד, ומאות אלפים ברחבי העולם, קבוצות "שיתוף המכוניות" (קאר-שרינג) כגרינווילס גישרו על המרווח שבין החזקת מכונית פרטית לבין נסיעה בתחבורה ציבורית. על פי מחקרים שנעשו באחרונה, בערים שבהן מיושם הרעיון מורגשת הקלה בנפח התנועה והפחתה בזיהום האוויר.

בשעה שהערים המרכזיות מתמודדות עם עומסי תנועה כבדים וטכנולוגיות חדשות מפשטות את יישום רעיון השיתוף, נבחנת ההשקעה בעשרות ערים באירופה, בצפון אמריקה ובאסיה. בשווייץ, בגרמניה ובהולנד, למשל, הצליחו חברות המסתמכות על טכנולוגיה ממוחשבת לתרגם את הרעיון להצלחה מסחרית.

לדברי סוזן שאהין, חוקרת מאוניברסיטת ברקלי בקליפורניה, כ-300 אלף בני אדם ברחבי העולם נהנים משירותי שיתוף המכוניות - רובם באירופה. "מוביליטי", החברה הגדולה ביותר שלה משרדים ברחבי שווייץ, מדווחת על 60 אלף חברים ו-2,400 מכוניות. בארה"ב פועלות כיום מעט יותר מאלף מכוניות משותפות.

המכוניות של גרינווילס חונות במרכז אמסטרדם, כשהמרחקים ביניהן אינם עולים על מאות מטרים. החברים מאתרים את המכונית הקרובה אליהם דרך האינטרנט ומשריינים אותה לעצמם באמצעות שליחת מסר אלוטטי למחשב שבמכונית, האמור בתגובה לזהות את המפתח האישי של הנהג ואת מספרו.

ההשפעה הסביבתית של תוכנית שיתוף המכוניות אינה חד-משמעית, על אף שלדעת מומחים השיתוף מקל על עומס התנועה ומפחית את רמת זיהום האוויר. מחקרים טוענים כי מכונית משותפת אחת מחליפה בין 4 ל-10 מכוניות פרטיות...

שבת טיוואני מאמץ את דרך החיים הקיבוצית

מאת – סוכנות הידיעות אסיה-אפריקה בטייוואן, חדשות טיוואן, סוכנות הידיעות הצרפתית

כאשר מנגוס ואנשיו, אנשי שבט ה"אטאיה" הטייוואני, התיישבו על הר מרוחק במרכז טיוואן, לאחר מסע ארוך שהתקיים לפני כ-400 שנה, הם מן-הסתם לא ראו את האדמה הזו כ"ארץ המובטחת". אך בנובמבר 2004 ייסדו 135 צאצאים של מהגרים אלו ייסדו "קומונה סוציאליסטית" בסגנון הקיבוץ בישראל על אדמת האי אשר הינו קפיטליסטי לחלוטין בימינו; זאת מתוך מאמץ להגן על תרבותם.

האטאיה הינו שבט מבודד ביותר בטייוואן. 430 אלף הילידים, אשר חוקרי התרבויות סוברים שמוצאם מאזור מליזיה או אינדונזיה, מהווים את אחת הקהילות המקופחות ביותר באי. ההכנסה הממוצעת שלהם, \$10,000 טיוואני, המהווים כ-\$300 אמריקאים, שווה כשליש מההכנסה הממוצעת של אזרחי טיוואן. המצב הכלכלי הקשה והקיפוח הובילו לעזיבה מסיבית של צעירי השבט לעבר הערים הגדולות, אך גם שם לא נקלטו יפה.

אולם התפתחותו של מקור כלכלי חדש – תיירות אקולוגית הבאה לראות את העצים הפורמזיים הנדירים הצומחים בקרבת מקום, וביקור של זקני השבט בישראל לפני מספר שנים, הובילו להתפתחות חדשה – ולפחות קבוצה אחת של חברי השבט בחרה בדרך השיתוף והשיויון.

הבוגרים בסמנגוס עובדים במהלך השבוע בימים שני עד חמישי בעבודות שונות, החל מתפעול של חווה דרך שימור ותחזוק דרכים וכלה בבישולים. את ימים שבת וראשון הם מעבירים בשירותים לתיירים השוהים בבקתות הארוח, ויום שישי הינו יום המנוחה לתושבי הכפר. בתמורה לעמל זה מקבל כל בוגר משכורת חודשית בסך \$10,000 טיוואני מהקופה המשותפת בסמנגוס. בסמנגוס פועלת גם מסעדה מודרנית בה מסופקות ארוחות חינם לרווחת התושבים. כמעט כל ההוצאות השוטפות של התושבים, כמו בריאות ושכר לימוד, ממומנים מהקופה המשותפת. בשונה מהוריהם אשר נאלצו לצעוד מספר שעות בכדי להגיע לביה"ס הקרוב ביותר, ילדי הכפר עוברים כעת שיעורים במקום, בכיתות ניתן למצוא גם חיבור אל רשת האינטרנט.

על החיים בשבט אומר החבר באטו איקיה: "כעת אנו חשים שהיחסים בקרב אנשינו קרובים מאי-פעם".

שלוש משפחות אשר נטשו את סמנגוס שבו לאחרונה הביתה בהשפעת תעשיית התיירות האקולוגית שהתפתחה בישוב, דבר אשר תושבי המקום אפילו לא חלמו עליו עד לא מזמן.

מיומנה של חברה בקומונת טווין אוקס (Twin oaks)

נשלח על ידי וואלרי מקומונת טווין אוקס לפירסום

ב- "קול"

יולי 2004

הזמנים אינם קלים, אבל בחודשים האחרונים אנחנו מתחילים להתרגל. מקור ההכנסה העיקרי שלנו – הערסלים שאנו מכינים ומוכרים – נפגע. בימים עברו הכניסו הערסלים כמעט שלושת-רבעי מסך כל ההכנסות של הקומונה, אך לפני מספר חודשים איבדנו את הלקוח הכי גדול שלנו. בשבועות האחרונים החברים עוסקים במחשבות ורעיונות על עסקים חדשים ונוספים, אבל זה לא מתקדם, אפילו באופן יחסי לזמן שלוקח להקים עסק חדש לגמרי. לפני כשבועיים חל שינוי וחברה

גדולה פנתה אלינו להיות ספקי הערסלים שלה. מדובר בחברה גדולה לציוד טיולים והם ביררו אצלנו את האפשרות להזמין ערסלים באותו סדר גודל כמו החברה הקודמת. הדבר מעורר ויכוחים גדולים בין החברים: האם אנו רוצים לשוב ולהיות תלויים בחברה אחת גדולה שמזמינה את כל הערסלים מאיתנו, או לנסות להתבסס על מספר עסקים, קטנים יותר אמנם, אך מאפשרים מרווח ביטחון במקרה שנאבד לקוחות.

לפני מספר ימים התקיימה אסיפה, עברה לקחתי יום חופש, והוצגו בה מסמכים שונים עם עמדות שונות על ידי החברים. הדיון בינתיים תיאורטי – מאחר ועוד לא ברור אם החברה רצינית, אך אלו זמנים מעניינים מאוד...

דצמבר 2004

זה עתה הסתיים "משחק התן-וקח" השנתי. "משחק התן-וקח" הוא בעצם צורת תכנון התקציב השנתי שלנו, ואנחנו משחקים אותו בכל סוף שנה. "המתכננים" עושים תחזית והערכה של ההכנסות הצפויות שלנו מהענפים השונים, וכן תחזית לגבי מספר החברים באותה שנה. כך בעצם יש לנו סכומים ברורים של הכנסה שצריך להגיע אליה ושעות עבודה (העבודה מחושבת לפי 42 שעות עבודה שבועיות לכל חברה, למעט הזקנים, כפול 52 שבועות).

השלב השני הוא שכל מנהל ענף מגיש הערכה של מספר שעות העבודה שהוא צריך, וגם כמה כסף להשקעה הוא צריך, כדי לעמוד במשימותיו לשנה. "המתכננים" עושים מכל הבקשות השונות סינתזה, ומייצרים תוכנית כלכלית שנתית שכוללת הכנסות והוצאות, וכן את חלוקת שעות העבודה בכל ענף.

בשלב הזה יכול כל חברה בקומונה שרוצה לשחק את "משחק התן-וקח" לעשות כן. כל אחד יכול לגשת ולשנות את חלוקת ההוצאות. לדוגמא: אני יכולה לחשוב שצריך להשקיע פחות בהוצאות משרד ויותר בגינה. אני כותבת את זה ולאחר מכן לוקחים "המתכננים" את כל מה שנכתב ומשנים את התוכנית, בהתחשב בכל הבקשות וההצעות. כך נוצר התקציב. זו שיטה טובה, והיא משרתת אותנו כבר כמה שנים.

ינואר 2005

אנחנו עושים קיצוץ זמני בשעות העבודה השבועיות: מ-42 ל-38. בהמשך השנה נאזן את זה בעלייה ל-43 שעות בשבוע. "המתכננים" אפילו מדברים על

פתיחת תקציבי שעות העבודה. במצב של תקציבים פתוחים אנשים יכולים להשקיע שעות גם בתחומים שלא תוכננו מראש, בתנאי שמנהל הענף מסכים. בדרך כלל ההגבלות של תקציב שעות העבודה הן די חמורות. אחת הסיבות לפתיחת התקציבים היא המשבר עם הערסלים – פשוט אין מספיק עבודה... הצרה עם העבודות שאנשים לא כל כך רוצים לעשות עבודות "שחורות" וגם לא להחזיק בתפקידי אירגון

של עבודות "שחורות". לכן מתעקשים חלק מהחברים על מכסות עבודה קבועות. אני לא חושבת שזו השיטה.

מרץ 2005

אנחנו כעת "בתפוסה מלאה". כבר אין מקום לעוד חברים. בעוד כשבוע יעזוב חבר אחד. דבר כזה כמעט אף פעם אינו קורה – שנהיה בתפוסה מלאה. קומץ של חברים מתכנן לעזוב בעוד חודשיים שלושה ואז יתפנה קצת מקום. באביב תמיד עוזבים חברים. כל החברים בקבוצת "ששת-האזרחים" של החורף מבקשים להשאר לחיות בטווין אוקס וזה גם יוצא דופן. עוד נראה אם הם אמנם רציניים בכך..

עד כאן בינתיים,

וואלרי

קואופרטיב המזון הקהילתי – אגדה אורבנית

השוטף – כ- 5 שנה בחודש, ו-2) לקחת חלק פעיל בתורנות השוטפת בהפעלת הקואופרטיב. רק אחרי שהוא מצטרף כחבר מן המניין הוא יכול לבצע קניות בקואופרטיב. אבל, מדגיש אורי, "הרעיון המרכזי הוא לא רק להקים מקום שימכור מזון בזול אלא ליצור מקום חברתי-קהילתי, בו יוכלו תושבי השכונה להיפגש, לדבר, ולהרגיש שותפות ושייכות."

איך עושים את זה?

"הקואופרטיב מנסה ליצור פעילויות מגוונות של תרבות, חינוך, וקבלת החלטות משותפת ע"י אסיפות חברים. אך כמובן שזה לא פשוט כמו שזה נשמע..." אומר אורי בחיוך.

ביקשנו מאורי שירחיב בנושא השיתופיות המתפתחת של החברים בקואופרטיב. ההסבר של אורי לתהליך מתחיל בדברים שקורים בחברה הישראלית בכלל:

"אנחנו חיים בחברה שהולכת ונהיית יותר ויותר מנוכרת, כאשר הערבות ההדדית והאמון בין האנשים הולכים ומתמעטים. כאשר אנחנו באים לתושבי השכונה ואומרים להם "בואו, תצטרפו, זה שלכם בדיוק כמו שזה שלנו" אנו שמים לב שמאוד קשה להם לעבור מדיבור בגוף שלישי (אתם, שלכם) לדיבור בגוף ראשון (אנחנו, שלנו)."

"הקואופרטיב וצוות התושבים המנהל נאלץ להתמודד עם שאלות וסוגיות רבות. מה עושים כאשר חבר לא לוקח חלק בתורנות? האם לפתוח את הקואופרטיב לכלל האנשים או להשאירו בגבולות השכונה ולשמר את האינטימיות? איזה מוצרים למכור בקואופרטיב? האם רק חברים יכולים לקנות? האם לכל החברים זכויות שוות או שמי שמשקיע יותר יקבל יותר? לאף אחת מהשאלות האלו ושאלות רבות נוספות אין תשובה חד משמעית וכל קואופרטיב בוחר לעצמו את הדרך להתמודד עם השאלות, בצורה שונה ומיוחדת."

אבל מה עושים כאשר החברים לא ממלאים אחר חובותיהם ולוקחים לעצמם רק את הזכויות?

אני הזמנתי באגט
אורגני, במקלח מלא,
בטעם אורגני גלילי עם
סיבים תזונתיים ואתה מביא לי
לחם אחיד?!

המצב הכלכלי והחברתי בישראל ניכר בכל פינה. הפערים החברתיים והעוני המעמיק הן עובדות קיומיות של החברה הישראלית, ונדמה שמגמה זו אינה נחלשת. אחת התופעות המעניינות אשר התפתחו מתוך מציאות זו הינה פריחתן של עמותות שונות שמטרותיהן נוגעות לסיוע לנזקקים ולמוחלשים. המגוון הרחב של העמותות עוסק במגוון לא פחות רחב של צורות סיוע – הקמת בתי תמחוי, חלוקת סלי מזון ועוד. לא רבים עסקו בשאלה האם התאגדות ושיתוף יכולים להיות אפיק להתמודדות עם המציאות הקשה?

אמרתי 50 גרם! לא 500 גרם.
איפה האדני המן שלך?

"בתוך המציאות הזו, כמה קבוצת נשים, ומשום מה זה תמיד נשים" אומר אורי דותן, המלווה האנרגטי של קואופרטיב המזון הקהילתי בקטמון, "ובשיתוף עם עמותת סנגור קהילתי החלה לחשוב על פתרונות למצוקה הקשה, בדרך שתגרום לאנשים לאקטיביות ולא לפסיביות ותלות, לכבוד ולא לבושה ונזקקות."

הרעיון היה פשוט: התאגדות צרכנית לצורך קניית מוצרי מזון בכמויות גדולות ומכירת המזון לחברי ההתאגדות במחיר העלות. ברור שכך ניתן לחסוך סכום כסף ניכר. כך הוקם, לפני 5 שנים, קואופרטיב המזון הקהילתי בקטמון. ההתחלה הייתה צנועה – בתחילה סחרו בכ- 10 מוצרי יסוד, ל-50 משפחות ראשוניות שהצטרפו כחברים-שותפים. כיום עומד הקואופרטיב בקטמון על כ-400 חברים ומוכר מעבר ל-400 מוצרי מזון, ניקיון פרפורמריה ועוד היד נטויה. לקואופרטיב החלוצי הצטרפו שני קואופרטיבים נוספים: בקריית מנחם בירושלים, ובשכונה ד' בבאר שבע. יחד מונים הקואופרטיבים יותר מ-1000 משפחות חברות וחוסכים לחברים כ- 15%-30% מעלויות סל המזון. קואופרטיב נוסף מוקם בימים אלה בשכונת גילו בירושלים.

שאלנו את אורי איך בעצם העסק עובד?

"הקואופרטיב מנוהל ע"י החברים עצמם, אשר מחלקים ביניהם את האחריות השוטפת – הזמנת סחורה, קבלת סחורה, הנהלת חשבונות וכו'. אנו קונים סחורה מספקים וחברות שונות ומוכרים אותה לעצמנו במחיר עלות וללא מטרות רווח."

איך מצטרפים חברים חדשים?

"כל חבר חדש המצטרף לקואופרטיב צריך לקבל על עצמו שתי חובות בסיסיות: 1) תשלום דמי חבר המשמשים לתפעול

"אני מרגיש פעמים רבות שהאנשים איתם אני עובד רחוקים ממושגים כמו שיוויון, שיתוף וסוציאליזם. הם לא שמעו על מרקס, טבנקין או בובר. הם תמיד היו נגד האליטיזם והאשכנזיות שהקיבוץ ייצג. אבל הם לוקחים את המציאות וההישרדות היום-יומית, ומוצאים פתרונות שמיישמים את כל העקרונות הגדולים האלה בפשטות והלכה למעשה. החברים בקואופרטיב מבינים שבעולם האגרסיבי שבו אנו חיים צריכים להיות גדולים, וע"י התחברות ועבודה משותפת הם יוצרים, כמעט בלי לשים לב, את הגודל הדרוש ומתמודדים בגאווה עם כל הכוחות הקפיטליסטיים הגדולים שהשאירו אותם מחוץ למשחק."

נפרדנו לשלום באופטימיות. אורי מזמין את כולם לבוא לבקר.

"כאן מתחדדת הדילמה בין הטלת סנקציות - ביטול חברות לחבר שלא לוקח חלק בתורנות, או הסברה וחינוך - לתת לחבר להבין למה הוא צריך לקחת חלק, ומה קורה כאשר הוא אינו שותף. הקואופרטיב מנסה להעלות אלטרנטיבה לתרבות הצריכה הקיימת" אומר אורי, ודבריו אינם נשמעים כהתיימרות כלל.

לסיכום שאלנו אותו מה הוא מסיק באופן אישי מההתנסות של השנים האחרונות על יכולתו של השיתוף להתמודד עם המציאות הנוכחית בחברה הישראלית. אורי, לשעבר מקרית-אונו, ולשעבר חבר בתנועת הנוער העובד והלומד, חשב קצת ואמר:

רשימת אתרי אינטרנט חשובים

☆ **אתרי קומונות בעולם:** <http://www.ic.org> זהו אתר הקומונות העולמי, בתוכו תוכלו למצוא את הקישור - <http://directory.ic.org> לרשימת קומונות עולמיות.

☆ **אתר הקומונות הבינ"ל בישראל:** www.communa.org.il

כתבה, דעה או שיר לגיליון הבאה? יש לך משאלה, הערה, שאלה? רוצה להצטרף למערכת? התקשרו לסול, יו"ר שולחן הקומונות הבינ"ל – 02-9908365 או צרו קשר בדוא"ל solrene@tzora.co.il.

לקט ידיעות מקומונות בעולם

הביתה את הכסף, נגיד שאני "הקפיטליסט". אמא מנהלת את העניינים, כך שהיא "הממשלה". היות והיא אחראית עליך ומטפלת בך, נקרא לך "העם". העוזרת שעושה את כל העבודה היא "מעמד הפועלים" ואחיד התינוק הוא "העתידי". אם נערבב כל זה ביחד נגיע לקפיטליזם. עכשיו אתה מבין?" הנער חושב רגע ומשיב, "כדאי שאישן על זה." כולם הולכים לישון ובאמצע הלילה הנער מתעורר עקב צריחות אחיו הקטן. הוא מייד מרגיש שהתינוק לכלך את הטיטול והולך להשיג עזרה. הדלת של חדר שינה של ההורים אינה סגורה לגמרי כך שהוא רואה שאמו ישנה ואביו אינו במיטה. הוא הולך לחדרה של העוזרת ומציץ דרך חור המנעול. שם הוא רואה את אביו במיטה עם העוזרת. הם לא שמים לב לדפיקתו על הדלת, כך שבלית ברירה הוא חוזר לישון במיטתו. למחרת בארוחת בוקר, האב שואל, "נו בני, עכשיו אחרי לילה לחשוב על הנושא, האם אתה יודע מהו קפיטליזם?" עונה הנער, "נדמה לי שכן. קפיטליזם הוא מצב שבו הקפיטליסט דופק את מעמד הפועלים, כשהממשלה ישנה, כשמתעלמים מהעם וכשהעתידי הוא מלא צוואה."

ספרים חדשים ומומלצים בשפה האנגלית:

1. The findhom book of interntional community/bill metcalf מידע על כל סוגי קהילות השיתוף בעולם.
2. SUSTAINABLE COMMUNITY: Learning from the Cohousing Model/ Graham Meltzer
3. Practical Guide to Sustainable Communities/ Ecovillages: Jan Bang
4. English edition of Eurotopia 2005 - תרגום מגרמנית של סקירה על קהילות שיתוף באירופה.

ניתן לאתר את הספרים דרך אתר שולחן הקומונות בישראל או דרך ספריית יד טבנקין

Ganas (גנס), קומונה בתוך העיר ניו יורק, מצא דרך אורייגנלית לציין את זכר הקורבנות של הירושמה ונגסקי. הם גזרו מקרטון צורות של אנשים ויצרו מהם "צללים" מגירים על המדרכות של מנהטן. הקהילה גנס מורכבת ממעגלים בעלי מידות שונות של שיתוף והתחייבות הדדית. בין היתר, הם מגדירים את עצמם כ"ניסוי בדילוג פתוח". בין היתר, הם מקיימים 4 חנויות שמוכרות קשת רחבה של מוצרים ממוחזרים. אתר הקומונה: <http://ganas.org>

בפדרציה של קומונות מיוחדות, דמנהור (Damanhur) באיטליה 2 מבצעים אמנותיים ענקיים הושלמו. Cosmic Filatio הוא מעין סטונה' מודרני, מורכב מאבנים שאורכן 7 מטר ויותר. מטרתו היא ניסויים עם לוויינים וכוכבי לכת! כמו כן, הושלם הליטוש של רצפת המוזאיקה של המבוך בהיכלי האנושות. אחרי עבודה של שנים, הרצפה מגלה את כל יופייה.. חלק מצוירי הקיר כבר מראים את שלבי ההתפתחות העיקריים של החברה האנושית. כדאי להציץ ב- <http://www.damanhur.org>. הראש שלהם אמנם בעננים אך רגליהם ממש על הקרקע. באמצע מרץ העלו 25 חברי "טווין אוקס" (twin oaks), קומונה מארה"ב, שלושה ערבים של המחזה "קברט". חלק מהצופים ראו במחזה מעין הקבלה מסויימת בין האווירה שהעלתה את הנאצים לשלטון בגרמניה (כפי שמומחש במחזה עצמו) ובין המצב הפוליטי-חברתי כיום בארה"ב.

מהו קפיטליזם? מתוך העלון הקומונלי האוסטרלי "Down to Earth" נער שואל את אביו, "אבא, מהו קפיטליזם?" אביו מהרהר רגע ועונה, "תוכל להבין קפיטליזם אם נתייחס למה שקורה אצלנו במשפחה. היות ואני זה שמביא

KOL – Likrat Heatid

"קול" – מה הלאה?

אם הרעיון של חיי שיתוף מדבר אל לבך, עלון זה הוא שלך! לא משנה אם אתה שייך/כת לקומונה או לקיבוץ ("מתחדש" או "שיתופי") כעת או בעתיד, או רק מתעניין/נת בנושא, "קול" הוא עבורך.

עתידי העלון בערפל. הדבר היחידי שברור הוא שאין לנו הכסף להמשיך להוציא אותו בדפוס. אם ההיענות תהיה גדולה – וזה תלוי בכם הקוראים – אולי נצליח לגייס את המימון הדרוש. במקרה הגרוע ביותר נוציא את "קול" רק באינטרנט.

האמת היא שאודות "קול" הכול הוא זמני: הצורה, התוכן, השם ואפילו חברי המערכת. יש לך הצעה בנידון? יש לך משהו לתרום: כתבה, דעה או שיר לגיליון הבאה? יש לך משאלה, הערה, שאלה? רוצה להצטרף למערכת? התקשרו לסול, יו"ר שולחן הקומונות

הביני"ל – 02-9908365 או צרו קשר בדוא"ל solrene@tzora.co.il.